

skolens grundlag. Det berømte møde med de vendsysselske bønder den 21. februar 1950 betegnes slet og ret som et rystende overfald på Koch (s. 171), og trods Nyboes forståelse for landbosynspunkter har han intet at anføre til forsvar for de landboer, der optrådte der. Noget anderledes forholder det sig med debatten om højskolens grundlag. At Kochs intentioner i nogen grad blev miskendt fra de gamle højskolers side, fremgår klart nok – idet det dog fremhæves, at der fandtes betydelige højskolemænd, der støttede Krogerup. Der ligger også beklagelse og resignation i konstateringen af, at Kochs højskolesyn næppe har spillet »nogen særlig aktiv rolle i debatten om højskolens opgaver« i de første 30 år efter hans Krogerup-tid (s. 229). Først det sidste tiår byder måske på ændrede signaler. På den anden side vises der forståelse for de kritiske synspunkter, der blev fremført; og det meddeles endog, at forfatteren selv ved en ret celebrer lejlighed har opponeret imod Kochs højskolesyn. Hovedindtrykket er dog, at Nyboe anser inspirationen fra Koch for at være særdeles værdifuld, og at han beklager, at han aldrig nåede længere end til at blive betragtet som »en fremmed hest i højskolefolden« (s. 179). Og navnlig beklager han, at Krogerup-årene for Koch endte i skuffelse, således som det fremgår af hans vemodige afskedsbrev til lærerne (s. 207-209).

Redegørelsen for uoverensstemmelsen med Koch er i øvrigt karakteristisk for Nyboe Andersens stil. Den er stilfærdig, men redelig. Der står en del mellem linjerne, uden at man derfor kan sige, at der lægges skjul på noget. Derfor er det også muligt for ham at gøre rede for både denne meningsforskel og andre gnidninger i lærerkredsen på en sådan måde, at de nok står klart, men dog ikke kommer til at stå stærkere i billedet, end de fortjener.

Hvorom alting er: Som saglig rede-

gørelse fra et førstehåndsvidne er bogen et særdeles værdifuldt bidrag til højskolehistorien. Og som udtryk for Nyboe Andersens følelser over for Koch og for samarbejdet på Krogerup er den et stærkt og til tider ligefrem bevægende menneskeligt dokument.

Thorkild C. Lyby

Jens Kragh: *Mellem socialismens væggeskilt og praktiske fremskridt. SF 1960-68.* (Odense Universitetsforlag, 1995). 297 s.

Når det gælder SFs historie, er bogen god at gå til (den bedste), og når det gælder partihistorie som en særlig disciplin, er den også god at gå til. I den første henseende har den sin styrke bl.a. i, at den bygger på et stort arkivmateriale og en omfattende trykt litteratur, dels aviser og periodica, dels pjecelitteratur. Om arkivmaterialet er at sige, at det både kommer fra partiets eget arkiv og en lang række privatarkiver, dog ikke Aksel Larsens (det er der dog ikke sket noget ved). Til dette kommer en lang række interviews med periodens aktører; da en hel del af bogen interesserer sig for forholdet til Socialdemokratiet, er det dog påfaldende, at der ikke er anvendt arkivalier vedrørende Socialdemokratiet eller socialdemokratiske politikere.

Til alt dette kommer, at forfatteren med noget kendskab til udenlandsk litteratur og ved hjælp af selvstændig tænkning har kunnet opstille givende angrebsvinkler på det at skrive partihistorie, som ikke har været almindelige inden for moderne dansk partihistorie.

Partihistorien indeholder omfattende analyser af medlemskredsens talmæssige styrke og dens sammensætning. Dette både i henseende til social- og alderssammensætning, dertil også den geografiske spredning. Disse analyser fortsættes op i partiets styrende organer:

kongresser, hovedbestyrelse, forretningsudvalg og folketingsgruppe. Jævnligt må man dog spørge, hvad man så får ud af tallene? Tabeller alene gør det ikke, de skal også tolkes, men her kniber det, selv om kommentarer til tabellerne dog klart viser de højtuddannedes overrepræsentation, jo højere man kommer op i hierarkiet, selv om den dog ikke var så stor, som man formodede og slet ikke efter afspaltningen af VS.

Et gennemgående træk er, at arbejderandelen er relativ større, end man måske ville være tilbøjelig til at antage. Det gælder også i afdelingsbestyrelserne, hvor andelen gennemgående var godt 50%. Dette siger naturligvis til gengæld ikke, i hvilken grad arbejderne gjorde sig gældende i bestyrelsesarbejdet. I det hele føles det som en mangel, dels principielt, dels efter de ambitioner bogen ellers lægger op til, at der ikke gøres meget ud af livet i partiforeningerne. Ikke mindst er det påfaldende, at det kommunalpolitiske arbejde stort set er negligeret; uden tvivl har det optaget medlemmer og partiets vælgere meget, både i hovedstaden og ikke mindst i provinsbyerne.

Til gengæld gøres der meget ud af det parlamentariske arbejde. Her følges nøje enhver fraktionsdannelse, spaltning og individuelle fravigelser og ikke mindst i deres forhold til hovedbestyrelse og forretningsudvalg. I nogle tilfælde mere end rimeligt er, fordi disse forhold manifesterede sig mindre, når det kom til afstemning i Folketinget. Her ville det have været nyttigt, om det havde været muligt at sammenligne med fraktionsdannelser i andre partier. De var der, men trådte ikke i samme grad frem for offentligheden.

Læsningen belastes stærkt af det store væld af personnavne, uden at der siges noget om personerne bag navnene (register mangler tilmed). Fremstillingsteknisk skulle det nok have været

muligt at danne grupper uden personnavne, og det ville have givet mere sammenhæng i teksten.

Der er tre personer, der træder frem i første række: Aksel Larsen, Morten Lange og Gert Petersen. Samles de spredte enkeltheder om dem, gives gode bidrag til belysning af deres betydning for partiet. Ud over de tre træder Poul Dam og ikke mindst Kai Moltke frem som hovedaktører, men Moltke dog ikke som en aktør, der betød noget for partiets trivsel.

Vagn Dybdahl

Henning Nielsen: *Karl Skytte – fynboen på folkestyrets fornemste embede.* (Odense Universitetsforlag, 1996). 216 s., 225 kr.

Bogens undertitel skyder Skyttes tid som Folketingets formand 1968-78 frem som det centrale i hans politiske liv. Det er rigtigt, at det var på denne post, han blev kendt i den store del af befolkningen, også fordi det var i den periode, Folketingets arbejde blev kendt gennem TV-transmissionerne; før den tid var folketingsformanden ikke nogen iøjnefaldende figur i det politiske liv. Den side (30 sider!) af Skyttes politiske indsats indtager da også kun en mindre del af bogen.

Det er en god og solid fremstilling, skrevet i nøgtern stil. Den bygger på et stort arkivmateriale, ikke alene fra Skyttes eget arkiv, men også andre politikeres privatarkiver, ikke mindst Hilmar Baunsgaards, og organisationsarkiver; dertil kommer tidsskrifter og aviser. Nu kan der vistnok ikke siges mere om Skytte, og det er der heller ikke behov for.

Nyt er gode afsnit om Skyttes ungdom og om livet som privatmand, før han i 1947 kom i Folketinget. Der er også gode oplysninger, der viser, hvordan forholdet kunne være, når man gen-